

Utsque piger dormies: usquequo de somno consurges? Pa-
rum inquam dormies: modicum dormitabis. Paucillum manus
conferes ut quiescas, & veniet tibi quasi cursor egestas tua:
& mendicatas quasi vir armatus. Per agrum, vineamque
pigeri ac stulti transire, est cujuslibet vitam negligentis inspi-
cere, quam urtica vel spinæ replent: quia in corde negligentium
prurientia terrena desideria, & punctiones pullulant vi-
torum: juxta quod scriptum est: In desiderii est omnis otio-
sus. Et maceria lapidum, in vinea vel agro stulti destructa
jacet: cum cepta virtutum munimina, vel improbitate homi-
num malorum deceptus: vel immundorum spirituum per-
suasione callida quique negligens perdit.

COMMENTARIORUM BEDÆ
Presbyteri in Parabolas Salomonis
Liber tertius.

Caput XXV.

Hæ quoque Parabola Salomonis, quas transfulerunt viri
Ezechie Regis Juda. Hinc novo ordine loqui incipit:
ut non sicut prius quali ad audientem verbum faciat, sed se-
cum ipse quid ratio veritatis habeat disputando pertractet:
in quibus tamen legens quilibet vel audiens quid appetere,
quid cavere debeat, aperitissimè dinoscat. Quas quidem Pa-
rabolas viri Ezechie transtulisse referuntur: quia fortassis ad
ejus usque tempora, dispersæ habebantur à pluribus: prout
ex ore sapientissimi regis semel dictas exceperant: sed per
industriam illius collectæ in unum: & in hujus libelli
sunt corpus insertæ. Notandum sanè: quia in his Para-
bolis multo sunt plura, quam in cæteris per allegoriam
dicta, ex collatione videlicet rerum, quæ figuris aptæ esse
viderentur.

*Gloria Dei est calare verbum, & gloria regum investi-
gare sermonem.* Gloria Domini est in carne apparentis huma-
nitas suæ infirmitatem, magis quam divinitatis æternitatem
mortalium oculis ostendere: & se potius operum miraculis
ac mysticis locutionibus, quam apertis assertionibus ver-
bum, id est, Dei Filium fateri. Unde multo sæpius in Evan-
gelio filium se hominis, quam Filium Dei appellare consuevit.
Et gloria fidelium ejusdiscipulorum, est diligenter ejus investi-
gare sermonem, quo se Deum etiam ubi patenter non dicit,
mysticè significat: quale est illud: Ego & Pater unum sumus:
& cætera hujusmodi. Denique celans verbi æternitatem, &
præterdens carnis infirmitatem, ait: Quem dicunt homines esse
filium hominis? Cui rei eximius investigator ejus sermonis,
quem antea sæpius audierat, respondit: Tu es Christus Filius
Dei vivi. Nec parvam hac investigatione meruit gloriam: nam
protinus audivit: Beatus es Simon Barjona, & cætera.

*Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscruta-
bile.* Sicut altitudo cæli, & profunditas terræ conjici ab
hominibus non potest, ita scientia Prophetarum & Apo-
stolorum, qui arcana divinitatis Spiritu sancto revelan-
te cognoverunt, nostre fragilitatis capacitatem transcendit.

*Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissi-
mum.* Aufer literæ superficiem de sacro eloquio, & invenies
sensum purissimum sub vilitate literæ reconditum: & sub
carnalium figuris ceremoniarum, spiritualia latuisse mysteria.

*Aufer impietatem de vultu regis: & firmabitur justitia
thronus ejus.* Aufer impietatem persequendi Christianos de
animo Sauli, vel alterius cujuslibet æmulatorum legis, &
cum Christum prædicare cœperint, firmabitur justitia Cæthe-
dræ doctrinæ eorum, quam prius ad ruinam suam impellebat
impietas, quamdiu justitiæ Dei repugnantes, suam præpo-
nere certabant. Iterum: Aufer impietatem de vultu regis,
& firmabitur justitia thronus ejus. Qui enim præsumptus:
si volunt firmum esse solium suum, semper hilaritate & gra-
tia plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores ef-
fecti, in multationem incidant plebis.

*Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum
ne steteris.* Melius est enim ut dicatur tibi: ascende huc,
quam ut humiliaris coram principe. Superius præulem mo-
nuit, nunc subditum: nam sicut illi dixit, ut hilares vultus
ostendat subiectis: ita hunc admonet, ne in conspectu ma-
jorum arrogans appareat, sed potius in mediocri loco su-

perius evocari mereatur: cui simile est illud dominicum:
Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo
loco, & cætera. Possumus autem in rege & principe, Domi-
num significatum intelligere: in cujus conspectu nos semper
humiliari necesse est, momente Apostolo Petro qui ait: Humi-
liamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempo-
re visitationis.

*Qua viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio citò: ne po-
stea emendare non possis, cum deonestaveris amicum tuum.*
Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo
ne reveles: ne forte insulset tibi cum audierit, & exprobrare
non cesset: Gratia & amicitia liberant: quas tibi serua, ne
exprobabilis fias. Et in Evangelio Dominus ait: Si pecca-
verit in te frater tuus, vade & corrippe eum inter te & ipsum
solum, & cætera.

*Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempo-
re suo.* Sacra eloquia rectissimè lectis comparantur argenteis:
lectis videlicet, quia requiem præstant animabus audientium:
argenteis autem, quia splendida fulgent virtutibus patrum.
Unde scriptum est: Eloquia Domini, eloquia casta: argenteum
igne examinatum. Quorum ornatui lectorum, mala super-
addit aurea, quisquis eadem divina eloquia, & spiritualibus
plena sensibus & mysteriis exponendo demonstrat. Qui ni-
mirum sensus aptè mala vocantur, quia de arbore vitæ, id est,
Dei sapientia sunt orti. Aptè aurea mala: quia notitiam amo-
remque perpetuæ claritatis mentibus infundunt. Mala ergo
aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo:
quia qui verbum Dei opportunè novit juxta audientium ca-
pacitatem prædicare: modo exempla ac dicta patrum, per
quorum custodiam ad requiem perveniatur æternam, juxta
literam replicat: modo suaviores in his sensuum spiritualium
fructus, quibus pia audientium desideria pascat, remoto li-
teræ velamine pandit.

*Inauris aurea, & margaritum fulgens: qui arguit sapien-
tiam, & aurem obedientem.* Rectè humilis auditor inauri com-
paratur aureæ: quia dum libenter increpanti ac docenti
aurem accommodat, jam sese ad recipiendum claritatem sa-
pientiæ cælestis præparat: jam supernæ lucis visioni appropriat.
Rectè magister eruditus, margaritum fulgenti assimilatur, quia
dum emendationem morum, dum supernorum scientiam de-
siderantibus ac piè querentibus animis ostendit: quasi aureo
ornatu majorem insuper gratioreque fulgorem gemmæ ar-
dentis annectit.

*Sicut frigus nivis in die messis: ita legatus fidelis ei qui
misit eum, animam illius requiescere facit.* Importunum vi-
detur omnimodis tempore messis ningere. Nam & infra le-
gimus: Quomodo nix in æstate, & pluvia in messe, sic inde-
cens est stulto gloria. Sed tamen in ferventissimis Palestinæ
regionibus non parum delectabile est merentibus, si subito
frigus quomodo in nive solet, adveniat: quod incendia solis
aliquantum refrigeret, sudorem laborantium tergat, arden-
tes temperet anhelitus. Cui rectè frigori legatus assimilatur
fidelis: qui mentem ejus qui se misit, prudenter agendo res-
pauat. Mysticè autem, legatus fidelis, doctor est Catholi-
cus: qui autem misit eum, Dominus. Porrò dies messis in
æstu, tempus est prædicationis inter furores persequentium.
De quo dictum est: Messis quidem multa, operarii autem
pauci. Frigus nivis in messe, aliquantula est quies prædican-
tium à persecutione repugnantium. Rectè ergo dicitur: Sicut
frigus nivis in die messis: ita legatus fidelis ei qui misit eum,
animam illius requiescere facit: quia sicut optabile est prædi-
catoribus verbi, cum ab infidelium rabie fortè aliquid refri-
gerii accipiunt, nec facultas docendi negatur: ita ipsi qui ad
prædicandum eos misit Domino gratum esse constat: cum
susceptam ab eo legationem, etiam inter adversa obstisten-
tium fideliter complent. Denique ut Lucas refert: Reversi
à prædicationis officio discipulis, exultans Spiritu sancto, Pa-
tri gratias obtulit dicens: Confiteor tibi Domine Pater cæli &
terræ, &c.

*Nubes & ventus, & pluvia non sequentes, vir gloria-
sus & promissa non complens.* Huic simile videtur quod supe-
rius ait: Ne lactes quemquam labiis tuis. Sed ille versuculus
specialiter hoc continet, ne promittendo hominem suscipias:
& non complendo decipias. Iste verò versuculus & hoc conti-
nere potest, & illud quod dicit Apostolus: Habentes speciem
pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.

*Patientia lenietur princeps: & lingua mollis confringet
duritiam.* Quamvis Dominum peccando offendisti, potes ta-

men ejus mereri clementiam, si patienter adversa quæ tibi pro-
peccatis irrogantur pertuleris, humilique satisfactione duri-
tiam domaveris contumacia prioris.

*Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satius
evomas illud.* Dulcedinem invenisti cælestis intellectus: quæ
spiritualium patrum officio, quasi prudentissimum apium ti-
bi labore ministratur: vide ergo ne in ea plus sapere appetas,
quam oportet sapere: ne dum summa intelligere ultra vires
queris: etiam quæ bene intellexeras, amittas. Potest autem
in hoc versuculo typicè dictum intelligi, quod in sequenti aper-
tè subjicitur.

*Subtrahere pedem tuum de domo proximi tui, ne quando sa-
tius oderis te.* Faculum & gladius, & sagitta acuta, homo
qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Et
si etiam proximi cujuslibet allocutionem vel visitationem mel-
le dulciorem invenisti: melius tamen est ut rarius veniendo
facias eum semper tuum diligere adventum: quam ut vel
una vice tamdiu cum illo maneat, vel toties ad eum venias,
donec per te fastidium, & ne redeas querat.

*Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die
angustia, & amittit pallium in die frigoris.* Et Jeremias ait:
Maledictus qui spem suam ponit in homine, & ponit carnem
brachium suum. Qui rectè denti putrido & pedi lassio com-
paratur, qui illud unicuique hominis bonum, hoc est, adherere
Deo, & ponere in Deo spem suam nescit, ille nec vitæ perici-
perere cibum, nec ad mansionem potest desideratæ salutis per-
tingere. Et talis amittit pallium in die frigoris, quia & si in
serenitate vitæ præsentis, habitu religionis videtur indutus,
ubi tamen districtio iusti iudicii ingruerit, nudus omni-
modis ab ornatu justitiæ patebit, nec eorum confortio
dignus de quibus scriptum est: Beatus qui vigilat & custo-
dit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitu-
dinem ejus.

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut
rinea vestimento & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi.
Nitrum à Nitria provincia, ubi maxime nasci solet, nomen
accepit. Nec multum à salis ammoniaci specie distat: nam
sicut saltem in litore maris feror conficitur solis durando in
petram aquas marinas, quas major vis ventorum, vel ipsius
maris fervor in littoris ulteriora projecit: ita in Nitria ubi
æstatæ pluvia prolixiores tellurem infundunt, adest ardor si-
deris tantus, quod ipsas aquas pluviales per latitudinem are-
natum concoquat in petram, salis quidem vel glaciæ as-
pectui simillimam, sed nil gelidi rigoris, nil salis saporis
habentem: quæ tamen juxta naturam salis, in caumate du-
rare, & in nubilo aère fluere ac liquefieri solet: Hanc in-
digene sumentes servant, & ubi opus extiterit, pro lomento
utuntur. Unde Judææ peccanti dicit Propheta: Si laveris te
nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith: maculata es
iniquitate tua, dicit Dominus Deus. Crepitat autem in aqua
quomodo calx viva: & ipsum quidem disperit, sed aquam
lavationis habilem reddit: cujus natura cui sit apta figuræ,
cernens Salomon ait: Acetum in nitro, & qui cantat car-
mina cordi pessimo. Acetum quippe si mittatur in nitrum,
protinus ebullit: & perversa mens, quando per increpa-
tionem corripitur, aut per prædicationis dulcedinem bona
suadentur, de correptione fit deterior, & inde in murmura-
tionis iniquitatem succenditur, unde debuit ab iniquitate
compesci.

*Si esurieris inimicus tuus, ciba illum: si sitieris, da ei
aquam bibere.* Et de corporalibus alimentis, & de spirituali-
bus potest intelligi.

*Prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus
reddet tibi.* Non de incendiis penarum dicit: neque enim
doceret sapientia, ut bona faciendo inimico, perditionis
ejus causam ministrares: sed per prunas super caput ejus, ar-
dorem charitatis in corde ejus significat. Fit enim nonnun-
quam, ut inimicus crebris victus beneficiis, odiorum rigore
emollito, calorem in mentem charitatis excipiat: ac de ini-
mico amicus fieri, & eum quem injustè oderis, redamare
incipiat.

*Venus Aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam
detrahentem.* Si hilari vultu audieris detrahentem, tu illi das
fomitem detrahendi: si verò tristi vultu hæc audias, ut dixit
quidam vir Dei: Dicit non libenter dicere, quod didicerit non
libenter audiri.

*Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere
litigiosa & in domo communi.* Domus, excelsus & secretus est
Tom. V.

locus: quod enim *domus* Græcè, Latine dicitur tectum. De-
nique in Actibus Apostolorum, ubi Petrus in superiora ad
orandum ascendit: pro superioribus, in Græco *domus* scriptum
est. Melius est ergo in altitudine virtutum manere quempiam
liberum à vinculis uxoris, & à sæculi hujus secretum desi-
deriis, quam cum carnali usu voluptatis quotidianis nefariæ
mulieris contumeliis affici.

*Aqua frigida anime sitienti, & nuntius bonus de ter-
ra longinqua.* Dicit Psalmista: Sicut cervus desiderat ad
fontes aquarum, ita desiderat anima mea, ad te Deus.
Aqua ergo frigida quæ sitienti ardorem restringit: &
nuntius qui de longe veniens, nova quælibet & ino-
pinata gaudia portat, assimilantur: quia & dulcedo di-
vina visionis animam diu desiderantem consolatur, atque
ab æstu præsentium tribulationum liberam reddit. Et angeli
quotidie de terra longinqua, hoc est, à superna patria des-
cendentes in mundum, justos vel inter tentationes spe cæ-
lestium roborant, vel finitis tentationum certaminibus, ad
palmam perperatæ retributionis inducunt.

*Fons turbatus pede, & vena corrupta, justus cadens
coram impio.* Fons & vena vitæ, est os & lingua iusti qui
meditatur sapientiam, & loquitur iudicium. Et si hunc dia-
bolo superari atque incassum redigi contigerit: meritis sors
turbatus, adversario conculecitate, & vena dicitur esse cor-
rupta. Evenit enim sæpe ut qui majori scientia præditi fulge-
bant, ad ultimum plus volentes sapere, quam fragilitati hu-
manæ concessum est, in insipientiæ foveam decidunt. Unde
consequenter adjungitur:

*Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum: sic
qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* Dulcedo
enim mellis, si plusquam necesse est, sumitur: unde dele-
tatur os, inde vita necatur. Dulcis quoque est requisitio ma-
jestatis: sed qui plus hanc scrutari appetit, quam humanita-
tis agnitio permittit, hunc ipsa ejus gloria premit: quia ve-
lut mel sumptum immoderatè, percutantem sensum dum
non capit rumpit. Non hoc autem solum quilibet sa-
piens attendere debet, ne altiora se querat, & ne fra-
gilitate se scrutatus sit: verum etiam ne ea quæ rectè atque uti-
liter scire potuit, immoderatis sermonibus sibi minus utilia
reddat. Unde adhuc aptè subnectitur:

*Sicut urbs patens, & absque murorum ambitu, ita vir
qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Si enim
murum silentii non habet, patet inimici jaculis civitas men-
tis, & cum se per verba extra semetipsam jacit, apertam se
adversario ostendit, quam tanto ille sine labore superat, quan-
to & ipsa quæ vincitur contra semetipsam per multiloquium
pugnat.

Caput XXVI.

Quomodo nix in æstate, & pluvia in messe, sic indecens
est stulto gloria. Hic versuculus, ne indoctis honor do-
cendi committatur, præmonet. Nix namque æstate, & plu-
via in messe, sunt persecutiones infidelium in tempore præ-
dicationis Evangelicæ: quæ dum graviores fortè insunt,
& calorem in multis impediunt dilectionis, & fruges bonæ
operationis fradant. Quibus rectè gloria quæ stulto con-
fertur esse similis asseveratur: quia si indocto Cathedra
docendi tribuitur, æquè similiter per hoc Ecclesia ut infidelium
persecutione læditur, quod esse verissimum Ariana tempestatis
calamitas probavit.

*Nam sicut avis ad alta transvolans, & passer quo libet
vadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam super-
veniet.* Verba quidem rectè avibus comparantur, quod so-
nando per aëra transvolent, ab ore videlicet loquentis, ad
aures usque audientis. Sed distant in eo, quia potest fieri,
ut avis quo libet volans, eo loco resedeat, ubi nil ei certæ
necessitatis aut utilitatis suppetat: Verba autem quæ loquimur,
non quo libet dispersa in ventum defluunt atque evanescent,
sed in autorem suum cuncta revertuntur, & vel bene prola-
ta juvant loquentem, vel malè edita gravant. Itaque si pro
omni verbo etiam otioso rationem in die iudicii reddere cogamur:
quanto magis autem maledicta, non solum ea quæ
malitiosa mente in insontem jaculantur, verum etiam illa quæ
negligentiam consuetudine passim in quolibet proferuntur,
non alium sed ipsum maledicum opprimunt? Neque enim
maledici regnum Dei possidebunt. Non autem sine causa dicit
maledictum frustra prolatum. Est enim maledictum juxta
O o ij

divinae distractionis iram in impios emillum : ut est illud beati Petri in Simonem Magum : Pecunia tua tecum sit in perditionem : & ea quae in Apostatas & haereticos Ecclesiastica animadversione proferuntur anathemata. De quibus Dominus eisdem Ecclesiae dicit : Quaecumque alligaveris super terram, erunt ligata & in caelis.

Flagellum equo, & chamus asino, & virga in dorso imprudentium. Et quid per equum, nisi superbum? & quid per asinum, nisi luxuriosum quemlibet figurat? Et ideo necesse est ut per divinum flagellum, elatio humilietur superbiorum: ut per infirmitatem carnis, velut per chamum, cohibeatur voluntas lubricorum: ut qui sponte converti nolunt, coacti flagellis convertantur à vitio: sicut ait Propheta, In chamo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Non hæc invicem sibi contraria debent videri, non respondere stulto juxta stultitiam ejus: & respondere stulto juxta stultitiam ejus: utrumque enim pro temporum & personarum diversitate concordat, dum & stultus contemnitur, quia non percipit sapientiam: & stulta superbia alia decuitur stultitia, juxta quod Apostolus dicit: Factus sum insipiens, vos me cogitatis.

Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nunciium stultum. Potest forte evenire, ut sapiens quilibet stultum in legationem mittat, nesciens quia stultus est: nec tamen ipse sapientiae suae gloriam perdat, in eo quod de ignoto bonum quod audierat, credit. Sed qui haereticum sciens mittit ad prædicandum populis, claudus est pedibus, & iniquitatem bibens: quia & operis boni foris incessum amittit, & interiora sui sensus haultu stultitiae deebat.

Quomodo frustra claudus pulchras habet tibias, sic indecens est in ore stultorum Parabolæ. Sicut enim frustra claudus habet tibias, cum ambulare non valet: ita indecens est in ore cujuslibet qui indignè se agit sermo compositus, dum per de generem vitam, stultus potius quam sapiens esse approbetur.

Sicut qui mittit lapidem in acervum mercuri: ita qui tribuit insipienti honorem. Qui insipienti, id est, haeretico, honorem docendi confert, non minus delinquit, quam qui deos ac delubra gentilium cultu veneratur inani.

Quomodo si spina nascatur in manu remulenti, sic Parabolæ in ore stultorum. Judicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat. Spina in manu nascitur remulenti, cum in operibus qui carnalibus servit illecebris, punctiones oriuntur scelerum. Quibus rectè Parabolæ quam stultus proponit assimilatur, quia & si verba prudentiae stultus dicere novit: in his tamen vitiorum punctiones, quibus vel seipsum, vel proximum lacerat, vitare non novit. Sæpe namque doctor imprudens in eo quod bona dicit aut sancta, occultè suam laudem ab hominibus, aut vituperationem quaerit aliorum.

Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Canis cum vomit, profecto cibum qui peccus deprimebat, ejicit: sed cum ad vomitum revertitur, quo levatus fuerat, rursus oneratur. Et qui admilla plangunt, profecto nequitiam de qua male satiati fuerant, & quæ menti intima deprimebat, confitendo projiciunt: quam post confessionem dum appetunt, resuntunt.

Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit stultus. Hoc exponens Dominus ait: In Judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant.

Dicit piger, leo est in via: & leana in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Multi cum verbum exhortationis audiunt, causantur de diabolo, dicentes velle quidem se viam justitiae incipere, sed impediri à satana, ne hanc perficere possint. Sicque hujusmodi excusationis sermonibus semper in lecto sui corporis, sicut ostium in cardine vertuntur, & modo exire ad operandum, modo ad quietandum redire proponentes, in suis jacere pravitatibus nunquam desistunt.

Abcondit piger manus sub ascella, & laborat si ad os suum eas converterit. Per manus quippe operatio, per os verò locutio designatur. Pigo labor est ad os suum manus suam porrigere, quia desidiosus quisque prædicator non vult hoc operari quod docet. Manum quippe ad os porrigere,

est voci suæ prædicationis opera concordare.

Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Septem viros loquentes sententias, illos dicit qui septiformis Spiritus gratia pleni, sanctæ Scripturæ nobis scientiam ministraverunt. Quibus se sapientiores stultus arbitrat: quia sæpe nonnulli adeo mentem ab agendis his quæ Dominus præcepit, despicientes avertunt: ut ne hæc quidem omnia, vel posse ab homine, vel debere impleri contendat: & quasi sapientiores his qui divina eloquia scripserunt, ea hominem facere non posse autumant, quæ illi dictante Spiritu sancto, hominem facere jussert, imo etiam quæ multos homines juvante Spiritu ejusdem gratia perfecisse monstraverunt.

Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus, dicit, ludens feci. Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtrahit jurgia conquiescunt. Sicut carbonem ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas. Dicit Apostolus: Noli verbis contendere: ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. Quicumque ergo duplex sensus est, & duobus inter se jurgantibus, mordaci sermone capta fuerit auricula ejus, cito incipit & ipse quasi canis latrare, & contentiones generare, sed hoc sapiens omnimodo vitat.

Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad interiora ventris. Susurrone, incertore litis & bilinguè appellat, qui simulat laudem verborum, & quaerit audire unde jurgia feminet.

Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile: sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Quid per argentum sordidum, nisi scientia corrupta, & quid per vas fictile, nisi cor carneum designatur? Quod dum de ipsa fallâ scientia se ornare fatagit, in sua locutione contra veritatem tumet, atque per elationem magister erroris fit.

Lubis suis intelligitur inimicus, cum in corde trahaverit dolos. Quando submisit vocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitiae sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in consilio. Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui voluit lapidem, revertetur ad eum. Inimicus iste potest haereticus non incongruè accipi, qui cum verba prædicationis suæ ficta humilitate submittit, corda innocentium & minus intelligentium demulcendo seducit.

Lingua fallax non amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas. Lingua fallax, prædicator est mendax. Os lubricum, sermo fucatus, atque à luce justitiæ alienus.

Caput XXVII.

NE glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua. Ne securus sis aliquando de futuro tempore: quia & si hodie te Domino servire conspicias, qualis esse in futuro possis, & quomodo vitam finire, prorsus prævidere non vales. Beatus enim homo qui semper est pavidus.

Grave est saxum, & onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior. Grave quidem fatis est, quemquam vel uno aliquo crimine capitali quasi pondere saxi deprinxi, vel quasi glareis arenæ, innumeris peccatis levioribus onerari, sed utroque gravior ira est stulti. Quia nimirum hæc quod certius quam sint mala, patefcunt, eo acutius animum ut castigetur compungunt. Ira verò quia non corporale, sed spirituale est vitium, quò minus deprehenditur, eo amplius gravat. Unde non absolutè iram, sed iram stulti dicit laxo & arena graviolem. Nam sapientes quomodo actus suos ac sermones, ita mentis quoque motus solerter examinare & castigare fatagunt.

Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor, & impetum concitati ferre quis poterit? Non de omni ira dicit, nam de mitissimo ac modesto viro scriptum est: Quia exit à Pharaone iratus nimis: sed de ira stulti, cujus in priori versiculo meminerat, quæ ubi exaudierit, mox viscera pietatis amittit, & furori tantum suo novit frena laxare. Alioquin de utili ac necessaria ira dictum est: Melior est ira rita: quia per

tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

Melior est manifesta correctio, quam amor absconditus. Amor absconditus, hoc loco amorem dicit illicitum, ut est amor adulterinus, qui ob sui turpitudinem meritò sapientibus ne redargatur, absconditur. Cui jure manifesta correctio præfertur, quia absque ulla contradictione melius est quempiam desiderio corrigendi palam corripere, quam studio simul peccandi clanculo diligere.

Meliora sunt vulnera diligenti, quam fraudulenta odientis oscula. Melius est à Domino, qui nos ut filios pater erudire confuevit, vulnera afflictionum perpeti, quam diaboli blandimentis decipi: qui ut nos caelesti hereditate privet, nostris favere solet erratibus, quasi leve sit malum quod agimus, & ultra modum peccatorum nostrorum læviens tribulatio, quam Domino dispensante toleramus.

Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Anima divitum qui habent consolationem suam, & quibus dicitur à Domino: Væ vobis qui saturati estis, quia esuriatis: pernit auditam caelestis regni dulcedinem. Anima autem eorum qui esuriunt & sicuti justitiam, etiam adversa feculi pro Domino, imò etiam ipsam mortem perpeti, dulce habet: sciens se per poculum amaritudinis ad gaudia perpetuæ salutis esse venturam.

Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum. Sicut avis quæ negligit ova, sive pullos quos fovemat, aliarum avium vel animalium rapui dimittit: sic nimirum ille qui custodiam virtutum in quibus proficiebat, deserit: earumdem virtutum quas habere videbatur, immundis spiritibus ipse proditor exiit. Unde alias dicit: Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris. Quod est aperte dicere: Si principis mundi, id est diaboli tentatio tibi forte insititerit, caveto sollicitus, ne à bona operatione cui insudabas desistas.

Unguento & variis odoribus delectatur cor, & bonis amicis consiliis anima dulcoratur. Unguentum est nitor gloriæ de conscientia pura, sive charitas divinitus in corda electorum diffusa. Varii verò odores, opinio optima ex diversitate virtutum fragrans.

Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris, & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ. Amicus cujusque electi monachi, pater est spiritualis, qui ob hoc quod ei consilium bene vivendi præbet, amicus ejus non incongruè dicitur. Ob id verò quod in his præceptis eisdem spiritualis doctor patet, amicus Domini, qui pater est omnium electorum, rectè appellatur. Sed sicut perniciosum est eidem monacho à consortio sancti patris discedere: ita deterius illi est in die afflictionis suæ, quæ se in conspectu Dei mortificare studet, domum fratris sui ingredi, id est, propinquorum suorum seculariter viventium societatem appetere.

Melior est vicinus juxta, quam frater procul. Stude sapientia fili mi, & lætifica cor meum: ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transientes sustinerunt dispendia. Tolle vestimentum ejus qui spondit pro extraneo: & pro alienis aufer ei pignus. Melior tibi est vicinus aliquis, qui tibi animum fraternam societate connectit, quam germanus frater, qui jura fidei & pietatis communia tecum habere neglexerit. Quod Dominus in Parabolâ vulnerati à latronibus, ejus qui descendebat ab Jerusalem in Jericho, & Samaritani qui curam egit illius, manifestè probavit.

Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte confurgens, maledicenti similis erit. Testa persillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam, quasi qui ventum tenet, & oleum dextera sua evacuet. Voce grandi proximo benedicit, qui eum favore superflue laudis exrollit, vel malis videlicet actibus ejus contra justitiam favendo, vel bona plus justo laudando. Sed hic maledicenti assimilatur: quia plurimum lædit eum, cui laudando sive in mala actione confidentiam tribuit, seu in opere recto simplicitatem puri cordis minuit; ut videlicet bonum quod superne mercedis intuitu inchoarat, transitorie laudis amore consumat.

Ferrum ferro autitur, & homo exacuit faciem amici sui. Satis bona est collatio & consilium sapientium; ubicumque se invicem consulendo instruant, ferrum ferro autitur.

Qui servat ficum, comedet fructus ejus: & qui custos

est Domini sui, glorificabitur. Ficum servare, est legem divinitus constitutam, inoffenso pedis opere custodire: quod qui fecerit, comedit fructus ejus, dum æternam obedientiae suæ recipiet mercedem.

Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Aquæ dicuntur sanctorum dogmata, in quibus doctores vel auditores, velut in speculo vultus suos prospiciunt: dum non solum in actione, sed etiam in cogitatione fœditatem suam recognoscunt.

Infernus & perditio non replebuntur, similiter & oculi hominum insatiabiles. Inferni tormenta non replebuntur, terminum accipiendo: similiter & intentiones eorum qui humana sapiunt, insatiabiles sunt in desiderio peccandi. Qui & ideo sine fine penas luunt, quia voluntatem habuerant sine fine peccandi, si naturam haberent sine fine vivendi.

Quomodo probatur in conlatorio argentum, & in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui exquirat mala: cor autem rectum exquirat scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi prisanas ferientie desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus. Laus quippe justos cruciat, iniquos exaltat: sed justos dum cruciat purgat: iniquos dum lætificat, reprobos monstrat.

Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera: non enim habebis jugiter potestatem, sed corona tribuetur tibi in generatione & generatione. Pastori dicitur Ecclesiae: Diligenter adhibe curam eis quibus te præesse contigerit: agnosce animos actusque singulorum, & si quid in eis vitii fordidantis inveneris, citius castigare memento. Non enim tu semper oves dominicas pascendi potestatem habebis, sed æterna est corona quam percipies, si commissum tibi gradum tuo tempore bene ministraveris.

Aperta sunt prata, & apparuerunt herba virentes, & collecta sunt fœna de montibus. Aperta sunt modis pascua sacramentorum caelestium quæ diu fuerant typis præclusa legalibus. Apparuit novus viror Evangelicæ veritatis & gratiæ: collecta sunt in pabulum gregis dominici, scripta patrum veterum, ablata quidem Judæis superbientibus, falce divinæ animadversionis, & humilibus Ecclesiae populis, ad spirituale subsidium data. Juxta quod Dominus ait illis: Auferetur, inquit, à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.

Agni sunt ad vestimentum tuum, & hædi ad agri pretium. Agnos innocentes, hædos penitentes nuncupat. Agnorum ergo vellere vestieris, dum bonis obedientium discipulorum moribus pastor ipse profeceris, eorumque laudabilia facta cernens, & in ornatu virtutum, & in calore dilectionis ipse gloriosior exiteris. Hædis agrum comparabis, dum peccatores ad penitentiam vocando, sublimiorem tibi in terra viventium locum acquires.

Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tua, & ad victum ancillis tuis. Tanta instantia pecus tibi commissum pascere, ne tibi lac æstate novum, ne frigore desit, sed tibi semper tuisque sufficiat: id est: tam sedulo doctrinæ insta, ut etiam quosdam penitentes ad officium docendi provehas, quatenus per illos qui pridem pro fœditate vitiorum ad sinistram judicis videbantur esse ponendi, modo rationabiles & sine dolo, lac verbi parvulis sensu ministraretur. Fit autem lac caprarum ad victum ancillis, quando hi qui nondum amore perfecti, sed adhuc timore servili Domino deserviunt, per exemplum vel verba eorum qui per penitentiam salvi facti sunt, vivificis verbi epulis reficiuntur, atque ut ad majora virtutum proficiant incrementa juvantur. Quidam hoc quod dictum est: Aperta sunt prata, & apparuerunt herba virentes, & collecta sunt fœna de montibus: agni ad vestimentum tuum, & hædi ad agri pretium, ita exposuit: Aperta sunt monumenta, apparuerunt corpora rediviva, sequestrati sunt peccatores à sanctis, fœnum ad comburendum de locis excelsis. Sequestrati sunt agni ad dexteram, hædi ad sinistram: agni ad vestimentum regis, quia ipse dixit: Inhabitabo in eis: Hædi pro pretio sanctorum, quibus nocuerunt, ignibus venundantur.

Caput XXVIII.

Fugit impius nemine persequente. Qui non est in fide fortis, etiam si nullus persecutor insitit, nonnunquam